

- [The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Specialization: Art Studies], no. 1, Vol. 36, Ternopil, pp. 32–36. (in Ukrainian).
6. Eko, U. (1996), Innovation and repetition. Between aesthetics is modern and postmodern, *Filosofiya epokhi postmoderna: Sbornik perevodov i referatov* [The philosophy of the postmodern era: Collection of translations and essays], Minsk, Krasiko-print, pp. 52–74. (in Russian).
  7. Goldberg, M. (2017), Arts Integration: Teaching Subject Matter through the Arts in Multicultural Settings, Edition 5, New York, Routledge. (in English).
  8. Making Their Voices Heard, Electronic resource, available at: <https://www.tunecore.com/blog/2012/11/pentatonix-interview-making-their-voices-heard.html>
  9. Nededog, J. (2011), “The Sing-Off’s” Pentatonix on Going From Newly Formed Group to the Shows Winners, Electronic resource, available at: <http://www.hollywoodreporter.com/live-feed/nbc-the-sing-off-winners-pentatonix-interview-266936>.

УДК 784.1

Вікторія Шевченко
Світлана Добронравова
Олена Семенова

**СУЧАСНІ МЕТОДИ ОПРАЦЮВАННЯ НАРОДНОЇ ПІСНІ
(НА ПРИКЛАДІ ХОРОВИХ ОБРОБОК
ОЛЕКСАНДРА ЯКОВЧУКА І ГАННИ ГАВРИЛЕЦЬ)**

У статті досліджено сучасні методи опрацювання народної пісні на прикладі обробок купальської пісні “Через наше сільце” для чоловічого хору а capella О. Яковчука та для жіночого хору а capella Г. Гаврилець. Специфіку їх авторських стилів розглянуто в інтерпретації народного першоджерела. Охарактеризовано своєрідність авторського підходу, його питомі риси щодо формотворення і засобів виразності для втілення закладених у народному зразку образності.

Ключові слова: українська музика, хорова обробка, обробка народної пісні, О. Яковчук, Г. Гаврилець.

Викторія Шевченко
Светлана Добронравова
Елена Семёнова

**СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ОБРАБОТКИ НАРОДНОЙ ПЕСНИ
(НА ПРИМЕРЕ ХОРОВЫХ ОБРАБОТОК
АЛЕКСАНДРА ЯКОВЧУКА И АННЫ ГАВРИЛЕЦ)**

В статье исследованы современные методы обработки народной песни на примере обработок купальской песни “Через наше сельцо” для мужского хора а capella А. Яковчука и для женского хора а capella А. Гаврилець. Специфика их авторских стилей рассмотрена в интерпретации народного первоисточника. Охарактеризовано своеобразие авторского подхода, его удельные черты по формообразованию и средств выразительности для воплощения заложенной в народном образце образности.

Ключевые слова: украинская музыка, хоровая обработка, обработка народной песни, А. Яковчук, А. Гаврилець.

Victoria Schevchenko
Svitlana Dobronravova
Elena Semenova

MODERN METHODS OF FOLK SONGS PROCESSING (ON THE EXAMPLE OF CHORAL PROCESSING BY ALEXANDER YACOVCHUK AND ANNA GAVRYLETS)

At the present stage of the development of Ukrainian musical culture, the notable variety of artistic solutions to the stylistic situation of postmodernism, the mobility of the educational industry in terms of expanding students' perceptions about the current context of Ukrainian music is of paramount importance. Contemporary composer works offers artists a wide panorama of genres, forms and updating of stylistics. In this aspect, the branch of choral music is especially bright, due to the activation of the concert and festival movement of Ukraine, the activities of numerous collectives. One of the productive branches of the industry is the genre of folk song processing, loved by both composers and performers. Scientific consideration of choral work by A. Jacovchuk and A. Gavrylets is just beginning. Consequently, the comprehension of modern methods of processing folk patterns is considered an essential component for ensuring the proper reproduction of the author's artistic intention.

The research is related to the comparison of modern methods of treating folk songs on the example of the treatment of the Kupala song "Through our selce" for the male choir a capella by A. Jacovchuk and for the female choir a cappella by A. Gavrylets. The methodology of the study is to apply the comparative method and the method of holistic analysis. This methodological approach allows us to reveal the artistic and expressive features of these works, to analyze the differences between the author's representation of the folk source. The scientific novelty of the work is to broaden ideas about the evolution of the genre of choral processing in contemporary Ukrainian music. A comparative analysis of two treatments of the same folk source makes it possible to grasp the originality in each case of the author's approach more deeply, to reveal its specific features regarding the formation of the form and the means of expressiveness for the embodiment of the figurative set in the national sample. Both choral processing of the Kupala song "Through our selce" belong to the dynamic type of this genre. A. Jacovchuk proposes the dynamics of the coupling-variation form, its expansion (framing sections, additional phrase repeating), tonal contrasts (twice the change of tonality – the transition to a parallel major), timbre dramaturgy (change of choral timbres when presenting a melody), choral coloring (register separation of parties) and sound reproduction, imposing on the theme of its same element in rhythm magnification, the effect of polytonality with the participation of imitation. All these means testify to the great mastery of the artist in the field of processing folk sources. True, in the folk existence, the genre of Kupala songs functioned only in feminine performances.

A. Gavrylets shows the subtle possession of means of choral writing, the ability in the most intonation structure of the folk melody to reveal the potential for writing counterpoint lines. Using tone dramaturgy, the composer interestingly develops the couplet-variation form, giving it through (the timbre contrasts of the presentation of the topic, the distribution of phrases between different voices, the combination of theme-relief and background-pedals). At the same time, its integrity is facilitated by interludes between the couplets on the intonation material of the initial phrase.

Selected examples confirm the continuity of the tradition of folklore sources using in contemporary Ukrainian music. A promising direction for further scientific development is the study of author's styles of these artists in the aspect of the influence of folk-verse sources in original works for the choir.

Key words: *Ukrainian music, choral processing, folk song processing, A. Jacovchuk, A. Havrylets.*

На сучасному етапі розвитку української музичної культури, прикметному різноманітністю художніх рішень стильової ситуації постмодернізму, неабияк важливою є мобільність освітньої галузі з погляду розширення кругозору студентів щодо обізнаності з теперішнім контекстом української музики. Сучасна композиторська творчість пропонує

виконавцям широку панораму жанрів, форм і оновлення стилістики. У такому аспекті особливо вияскравлюється галузь хорової музики, зумовлена активізацією концертно-фестивального руху України, діяльністю численних колективів. Одним із продуктивних напрямків галузі є жанр обробки народної пісні, улюблений як для композиторів, так і виконавців. Науковий розгляд хорової творчості О. Яковчука і Г. Гаврилець лише розпочинається. Отже, осмислення сучасних методів опрацювання народних зразків вважаємо необхідною складовою для забезпечення належного відтворення художнього задуму автора.

У музикознавчій літературі останніх років представлено ряд праць, присвячених жанру обробки народної пісні. Теоретичне значення з них мають дисертаційне дослідження і статті І. Коновалової [2] та навчальний посібник Л. Матвійчук [4]. У кандидатській дисертації І. Коновалової запропоновано визначення жанру музичної обробки – “творчий результат змістовно-композиційного переосмислення традиційно-канонічних текстів музичної культури (фольклорних та культових) з утворенням на їх основі нової естетичної цілісності – композиторського твору, що має самостійний авторський статус, вирізняється особливим характером комунікації, соціальним призначенням та наявністю вторинно-стильового композиційного комплексу” [2, с. 6]. Дослідниця визначає жанрову природу обробки як композиційний синтез первинних і вторинних музичних текстів, а систему останніх – через поняття “метаобробка”, яка охоплює аранжування, обробку, перекладення, транскрипцію, редакцію. У роботі також класифіковані жанрові явища у системі метаобробки, визначено два її типи – адаптивний і динамічний (креативний).

Натомість Л. Матвійчук, відштовхуючись від навчальної мети своєї праці, обирає за класифікаційний принцип метод композитора, яким він працює з народним зразком. Відтак постають чотири типи обробки першоджерела – гармонічна, поліфонічна, мішана, вільна. При першому мелодію подано в супроводі акордів, що синхронно повторюють її текстовий ритм. Поліфонічна обробка використовує розвинуті підголоски, імітації, контрастну поліфонію. Мішана обробка поєднує елементи гармонізації та поліфонічних прийомів. Урешті-решт, вільна обробка вбирає у себе всі попередні типи і самостійну творчість на тему народної пісні.

Жанр обробки народної пісні є предметом зацікавлення і хормейстерів-практиків у їхніх збірниках (Г. Горбатенко [1], Р. Толмачов [6]). Зокрема, у ґрунтовному вступному слові до свого посібника Г. Горбатенко, залучаючи широкий історичний екскурс про витоки хорового співу в Україні, особливості його становлення й еволюції, послідовно розкриває наявність трьох напрямків композиторської творчості в галузі хорової музики – духовні композиції, оригінальні твори, що не пов’язані зі сакральним змістом, обробки українських народних пісень. Обравши для збірки твори композиторів різних поколінь, укладачка характеризує їх образний зміст та особливості композиторської манери, наголошуючи на новаторських пошуках у хоровому письмі. Також Г. Горбатенко ретельно підходить до висвітлення питання виконавської техніки в сучасній хоровій музиці, надаючи конкретні методичні поради до кожного музичного твору.

Мета статті – проаналізувати шляхом порівняння сучасні методи хорової обробки на прикладі двох обробок купальської пісні “Через наше сільце” українських композиторів Олександра Яковчука і Ганни Гаврилець.

Сучасний український композитор Олександр Яковчук (нар. 1952 р. на Поділлі) належить до покоління мистецької молоді, котре сформувалося у 1970-ті роки. Він здобув фахову освіту в класі композиції Анатолія Коломійця, навчаючись у Київській консерваторії. Нині у його творчому доробку – опера, балет, вісім симфоній, дві ораторії, твори для камерно-інструментальних ансамблів, для фортепіано, великі й камерні кантати. Фольклор посідає надзвичайно вагоме місце у його творчості, як прямо, так і опосередковано. Найпомітнішим зверненням митця до нього є жанр обробки для хорів різних складів (усього – понад 350). Уже видано чотири томи хорових обробок О. Яковчука – “Колядки та щедрівки” для дитячого хору, для мішаного хору, для жіночого хору, для чоловічого хору.

Дослідниця його творчості О. Кушнірук, характеризуючи музичну стилістику обробок композитора вбачає деякі паралелі з творчістю його видатного попередника і земляка Миколи Леонтовича: “Першочергово, це стосується ставлення обох композиторів до мелодії народного

зразка, яка слугує праджерелом, згустком генетичної пам'яті народу, мікрокосмом потенційних перетворень, вкладених у музичну форму" [3, с. 13]. Іншу спільну ознаку дослідниця пропонує розглядати "в творчих пріоритетах як Леонтовича, так і Яковчука, щодо загального тлумачення хорової фактури, якій завжди притаманні прозорість, фонічна узгодженість партій, незалежно від смислових особливостей словесного тексту фольклорних зразків. Така спостережена властивість пояснюється прагненням втілити символіку чистоти народної душі, її непорушних духовних орієнтирів, осмислення єдності людини з довколишнім її світом, природою" [3, с. 13]. Третьою спільною рисою творчого методу обох композиторів О. Кушнірук називає "гнучкість застосування арсеналу виражальних засобів хорового письма на користь спільної мети – найбільш яскравого представлення народної мелодії, знаходження в ній прихованих художніх резервів до перетворень і трансформацій" [3, с. 13].

Обробка "Через наше сільце" О. Яковчука написана для чоловічого хору а cappella у тональності g-moll. Уже її вступ прикметний колоритним авторським баченням привабливості представленої у народній пісні картинки. Фактура вступу побудована на початковій фразі слів народнопісенного зразка, але інтонаційно поданої як рецитація на одному звукові. Почергове проведення фрази у кожній партії, починаючи від перших тенорів, поступово заповнює вертикальний простір. Завдяки тому, що останній звук фрази затримано, а кожне наступне проведення накладено на нього щоразу на секунду нижче від попереднього проведення, формується кластер (a–b–c–d), що сприяє активізації уваги слухачів й уводить у моторний характер обробки.

У першому куплеті композитор одразу показує тембральні можливості хору, розподіляючи тему між басами і тенорами (відповідно заспів та приспів). Активізація розвитку матеріалу простежується у другому куплеті твору. Зокрема, тему доручено першим тенорам, тоді як басы через півтакту імітаційно проводять заспів у тональності c-moll. Тобто, таким чином досягають політонального ефекту даного розділу форми. Також помітним є насичення фактури внаслідок поділу партій.

Третій куплет вносить тональний контраст: тема звучить у паралельній тональності (B-dur); так композитор наголошує на урочистості народних слів "А на тій дзвіниці аж три дзвони гласних". Власне, у наступному розвитку твору змалювання образу дзвонів та їхнього звучання динамізуватиме форму і фактуру. Піднята у вищу теситуру, тема звучить у перших тенорів, підкріплена підголоском других, тоді як басы виконують гармонічну функцію, у заспіві тримаючи квінтовий тон нової тональності, а в приспіві ще й ритмічно імітуючи тенорів (тт. 24, 26).

У четвертому куплеті відбувається повернення в основну тональність (g-moll), цього разу у фактурі обробки з'являється новий елемент, що імітує звучання дзвонів. Це – протискладення у басів, що рухається рівномірно чвертками у терцію, яке служить гармонічною підтримкою унісонному викладу теми у тенорів.

П'ятий куплет відіграє роль кульмінації усього твору внаслідок розширення звукового простору по вертикалі від великої до другої октави. Автор знову переформатовує народне першоджерело у мажорний контекст паралельного B-dur, зосереджуючись на звукозображальних моментах дзвонового звучання. Так, сама тема, подібно до першого куплету, піддана темброво-регістровому зіставленню заспіву (другі басы) і приспіву (другі тенори). Застосовує О. Яковчук і прийом аугументації (ритмічного розширення), накладаючи на тему в заспіві у чотири рази збільшену її початкову фразу (другі тенори, тт. 33–34). У приспіві його обидва елементи демонструють темброву перегармонізацію викладеної у дециму теми. Зокрема, у першому її провадять другі тенори і басы, в другому – перші тенори і другі басы, тоді як середні голоси заповнюють гармонічне тло фактури.

У шостому, розширеному за структурою, куплеті, де остаточно повертається основна тональність, композитор вільно підходить до народної мелодії, залишаючи незмінним лише каденційний мотив ("То Микола красний", т. 42). Натомість музичною характеристикою заспіву тут виведено перегук мотивів у квінту між тенорами і басами. Приспів, який повторюється тричі, спершу лише вгадується за каденцією, за другим разом його тема звучить у перших басів і других тенорів, тоді як перші тенори довгими тривалостями імітують лунання дзвону, за третім разом тема переходить у тембр басів, що ведуть її у терцію, а верхній шар

фактури висвітлюється внаслідок знову ж таки імітації звучання дзвонів. Останній розділ обробки – кода – з авторською ремаркою *subito p* після урочистого фактурно наповненого образу перемикає увагу в напрямку рефлексії, спогаду. Експресія попереднього розвитку, сягнувши вершини-кульмінації, змінюється на стишений, раптово сповільнений перебіг музичної думки (тема-заспів подана у ритмічному збільшенні – чвертками).

Отже, на прикладі обробки “Через наше сільце” для чоловічого хору а *capella* О. Яковчука спостерігаються риси вільного підходу до опрацювання народного першоджерела. Такими слід вважати динамізацію куплетно-варіаційної форми, її розширення (обрамлювальні розділи, додатковий повтор фрази), тональні контрасти (двічі зміна ладового нахилу – перехід у паралельний мажор), темброва драматургія (зміна хорових тембрів при викладі мелодії), хорова колористика (регістрове віддалення партій) і звукообразальність, накладення на тему її ж елемента у збільшенні, ефект політональності з участю імітації. Усі ці засоби свідчать про велику майстерність митця в галузі опрацювання фольклорних джерел. Щоправда, в народному побутуванні жанр купальських пісень функціонував лише у жіночому виконанні.

Наша сучасниця, голова Національної спілки композиторів України Ганна Гаврилець (нар. 1959 р. на Івано-Франківщині) також плідно і яскраво працює у різних жанрах творчості. Зокрема, Т. Сухомлінова відзначила три напрями хорової творчості Г. Гаврилець – світські та духовні твори на вірші українських поетів, твори на канонічні тексти, а також хори, натхненні українською пісенністю [5, с. 290].

Обробка “Через наше сільце” Г. Гаврилець написана для жіночого хору а *capella* у тональності а-*moll*. Вона також розпочинається вступом, однак сформованим на використанні першого мотиву народної мелодії у цілісності свого інтонаційно-ритмічного викладу. Тембровий перегук мотиву між II сопрано і I альтами справляє враження віддалених просторових відлунувань завдяки затриманню останнього звуку фрази на цілий такт. Це – наче натяк авторки про її намір саме просторового бачення усієї подальшої фактури обробки. Матеріал вступу відіграватиме у наступному розвитку роль інтермедій-сполучників між куплетами.

У першому куплеті тема проходить у партії I сопрано в поєднанні з контрапунктом у I альтів, який підкреслює ладову основу натурального мінору (VII ст.).

Другий куплет починається із краплення матеріалу вступу, але вже у зворотному напрямку – II альти, I альти (тт. 11–14). Цілком логічно фактурний малюнок стає насиченішим, оскільки тему в I сопрано супроводжують уже два контрапункти (II сопрано, I альти).

Від третього куплету розпочинається серединний розвиток музичного матеріалу, що пов’язано з наміром наголосити на поетичному тексті пісні (“А у тій дзвіниці аж три дзвони гласних”). Перехід від попереднього куплету відбувається знову через матеріал вступу, проте зі словами, які завершували другий куплет (“збудують дзвіницю”). Саме тут спостерігається притаманне авторській манері Г. Гаврилець уведення певних примітних деталей, що цікаво збагачують цілісне звучання партитури: хорова педаль (інтервал ч. 4 у II альтів і II сопрано, тт. 21–22), імітація (т. 23), синкопованість ритміки (партія II альтів). У цьому куплеті тема вперше розподілена між двома тембрами: заспів – у II сопрано, приспів – у I сопрано. Авторка розширяє форму за рахунок повторення словесного тексту, музично його “перегармонізовуючи”, навіть із невеличким інтонаційним втручанням у тему (тт. 29–30). Перехід до наступного, четвертого куплету відбувається також на матеріалі вступу обробки, з тенденцією до укрупнення фактури (*divisi* I сопрано). Великого контрасту досягнуто за допомогою зміни тональності на а-*moll*, у якій раптово способом зіставлення звучить тема, доручена II альтам. Розширення куплету робить функціональну підготовку зміни тональності (хорова педаль на *g*) у наступному, п’ятому куплеті, на *C-dur*. Тембровий контраст – проведення теми у I сопрано, – як і мажорний нахил, увиразнюють кульмінаційне значення даного розділу. Його яскраво виражена каденція (т. 52) вже у тональності а-*moll* приводить до непризного розділу форми твору (6, 7 куплети). У ньому спостерігається явна динамізація самої теми внаслідок інтонаційних модифікацій, ритмічного подрібнення вісімками, тяжіння до явно вираженої гармонічної основи вертикалі (еліпсис на VI ст. у тт. 57–60, каданс, т. 68). Останнє повне проведення теми показове впровадженням принципу тембрової драматургії – мелодія розділена почергово між I альтами і II сопрано.

Таким чином, обробка Г. Гаврилець купальської пісні “Через наше сельце” показує тонке володіння засобами хорового письма, здатність у самій інтонаційній структурі народної мелодії виявити потенційні можливості для написання ліній контрапункту. Користуючись тембровою драматургією, композиторка цікаво динамізує куплетно-варіаційну форму, надаючи їй наскрізності (темброві контрасти викладу теми, розподіл фраз між різними тембрами, поєднання теми-рельєфу і фону-педалі). Водночас її цілісності сприяють інтермедії поміж куплетами на інтонаційному матеріалі початкової фрази.

Обидві хорові обробки купальської пісні “Через наше сельце” належать до динамічного (за визначенням І. Коновалової) типу цього жанру. В О. Яковчука про це свідчить: динамізація куплетно-варіаційної форми, її розширення (обрамлювальні розділи, додатковий повтор фрази), тональні контрасти (двічі зміна ладового нахилу – перехід у паралельний мажор), темброва драматургія (зміна хорових тембрів при викладі мелодії), хорова колористика (регістрове віддалення партій) і звукообразальність, накладення на тему її ж елемента у збільшенні, ефект політональності з участю імітації. У Г. Гаврилець дослідницький підхід до інтонаційного потенціалу самої мелодії формує усю фактурну тканину обробки. Подібно до О. Яковчука композиторка тяжіє до динамізації форми, тонального контрасту і тембрової драматургії.

Усі ці засоби свідчать про велику майстерність митців у галузі опрацювання фольклорних джерел засобами хорового письма, а народна пісня постає оновленою, збагаченою можливостями хорової фактури. Перспективним напрямком подальших наукових розробок вбачаємо дослідження авторських стилів митців в аспекті впливу народнопісенних джерел в оригінальних творах для хору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбатенко Г. Л. Хорові твори сучасних українських композиторів Київської школи для жіночого хору: навч.-метод. посіб. / Г. Горбатенко. – Київ–Дрогобич : Посвіт, 2015. – 184 с.
2. Коновалова І. Ю. Феноменологія музичної обробки (на матеріалі хорових творів українських композиторів XIX–XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства / І. Ю. Коновалова. – Харків : Харківська державна академія культури, 2007. – 19 с.
3. Кушнірук О. Художній світ народної пісні в хорових обробках Олександра Яковчука / О. Кушнірук // Українські календарно-обрядові пісні для мішаного хору без супроводу в обробці Олександра Яковчука. – К. : Стилос, 2016. – С. 5–18;
4. Матвійчук Л. Обробка української народної музики / Л. Матвійчук. – К. : Музична Україна, 1997. – 139 с.
5. Сухомлінова Т. Художній світ хорової музики Ганни Гаврилець / Т. Сухомлінова // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. / Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; [ред.-упоряд. Г. І. Ганзбург]. – Харків : вид-во “С. А. М”, 2015. – Вип. 42. – С. 288–300.
6. Толмачов Р. В. Хорове аранжування та вільна обробка: навч. посіб. / Р. Толмачов. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 168 с.
7. Українські народні пісні для чоловічого хору без супроводу в обробці Олександра Яковчука. – К. : ПЦ “Фоліант”, 2016. – 248 с.

REFERENCES

1. Gorbatenko, G. L. (2015), *Khorovi tvory suchasnykh ukrainykykh kompozytoriv Kyivskoi shkoly dlia zhinochoho khoru* [Choral works by modern Ukrainian composers of Kyiv school for female choir], Kyiv, Drohobych, Posvit. (in Ukrainian).
2. Konovalova, I. Ju. (2007), Phenomenology of musical processing (on material of choral works by Ukrainian composers of the XIX–XXth centuries): Thesis abstract for Cand. Sc. (Musical art), 17.00.01, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, 19 p. (in Ukrainian).
3. Kushniruk, O. (2016), The artistic world of the folk song in the choral processings by Alexander Jacobchuk, *Ukrainski kalendarno-obriadovi pisni dlia mishanoho khoru bez suprovodu v obrobtsi*

- Oleksandra Yakovchuka* [Ukrainian calendar-ritual songs for a mixed choir a cappella in the processing by Alexander Jacovchuk], Kyiv, Stylos, pp. 5–18. (in Ukrainian).
4. Matviichuk, L. (1997), *Obrobka ukrainskoi narodnoi muzyky* [Treatment of Ukrainian folk music], Kyiv, Muzychna Ukraina. (in Ukrainian).
  5. Suchomlinova, T. (2015), The artistic world of choral music of Anna Havrylets, *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity: zb. nauk. st.* [Problems of interaction between art, pedagogy and the theory and practice of education: collection of scientific articles], I. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts, Kharkiv, Issue 42, pp. 288–300. (in Ukrainian).
  6. Tolmachov, R. V. (2011). *Khorove aranzhuvannia ta vilna obrobka: Navch. posibnyk.* [Choral arrangement and free processing: Tutorial.], Vinnytsia, Nova knygha. (in Ukrainian).
  7. *Ukrainski narodni pisni dlia cholovichoho khoru bez suprovodu v obrobsi Oleksandra Yakovchuka* [Ukrainian folk songs for male choir a cappella in processings by Alexander Jacovchuk] (2016), Kyiv, PC “Foliant”. (in Ukrainian).

УДК: 78.071.1 (477)

Віктор Бондарчук

**ТВОРЧА БІОГРАФІЯ ДМИТРА МИХАЙЛОВИЧА ГНАТЮКА:
ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ**

У статті досліджено біографію видатної творчої особистості XX – початку XXI століття – Д. М. Гнатюка. Розглянуто виконавську та режисерську діяльність Майстра сцени в контексті соціокультурного та мистецького-комунікативного простору. Охарактеризовано епістолярну спадщину Д. Гнатюка, рецензії театральних критиків, матеріали періодичних видань.

Ключові слова: *творча особистість, акторська лексика, творча концепція, виконавська інтерпретація.*

Віктор Бондарчук

**ТВОРЧЕСКАЯ БИОГРАФИЯ ДМИТРИЯ МИХАЙЛОВИЧА ГНАТЮКА:
ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ**

В статье исследована биография выдающейся личности XX – начала XXI века – Д. М. Гнатюка. Рассмотрена исполнительская и режиссерская деятельность Мастера сцены, в контексте социокультурного и художественного коммуникативного пространства. Охарактеризовано эпистолярное наследие Д. Гнатюка, рецензии театральных критиков, материалы периодических изданий.

Ключевые слова: *творческая личность, актерское лексика, творческая концепция, исполнительская интерпретация.*

Victor Bondarchuk

**CREATIVE BIOGRAPHY OF DMYTRO GNATYUK:
HISTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM**

The article is devoted to the biography of the outstanding creative personality of the XX – the beginning of the XXI century – Dmytro Gnatyuk. The master and director's activity of the Master in